

Výzkumné metody II - Interview a diskurzní analýza

Vyučující: Mgr. Eva Šlesingerová

Kontakt: eslesi@fss.muni.cz

ECTS: 9

Přednáška a seminář (úterý 12.00 - 13.30)

Konzultační hodiny: út: 15.00 - 16.00 (místnost 349)

Anotace:

Kurz seznamuje posluchače a posluchačky se základními charakteristikami kvalitativního výzkumu a nabízí základní přehled kvalitativních metod se zvláštním ohledem na analýzu a interpretaci kulturních textů. Vychází přitom z perspektivy interpretativní sociální vědy, která se snaží uchopit zkušenosti jednotlivých aktérů jako smysluplné životní světy a klade důraz na porozumění významům, jež zkoumané skupiny a jednotlivci svému jednání připisují. Pozornost budeme věnovat především různým podobám analýzy textuality, rozhovorům a možnostem jejich využití v sociálně antropologickém výzkumu. Velká pozornost je věnována samostatným a průběžným pracím studujících, zvláště jejich schopnosti připravit projekt výzkumného cvičení. Prostřednictvím práce, cvičení na seminářích a vlastní výzkumné práce budou studující vedeny/i k tomu, aby získali základní přehled o praktických dovednostech souvisejících s celým procesem realizace rozhovorů (od formulace výchozích otázek a přípravy na interview přes kladení otázek a aktivního poslouchání až k transkripci a analýze získaného rozhovoru) a také aby získali úvodní vhled do analýzy různých forem kulturních textů.

Struktura a harmonogram kurzu:

1. 20.únor: Úvod do kurzu

Organizační setkání. Průvodník kurzem

SEMINÁŘ (k samostudiu):

Co je a co není odborný text. Jak psát odborný text, jak číst odborný text.

Doporučená literatura:

- Šanderová, J. 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Několik zásad pro začátečníky*. Praha:Slon. 18-40, 56-67
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava:Ikar. str. 125-129

2. 27.únor: Povaha sociální vědy. Kvantitativní a kvalitativní výzkum. Základní přístupy

Charakter vědeckého přístupu. Přírodní versus sociální vědy. Idiografický a nomotetický model vědy. Metodologická paradigmatata. Co jsou kvalitativní metody?

Případová studie, Etnografický výzkum, Zakotvená teorie, Biografický výzkum, Zkoumání dokumentů, Historický výzkum, atd.

Literatura:

- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar. str. 13-25, 87-99
- Hendl, J. 2005. *Kvalitatívny výskum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, str. 21- 143

Doporučená literatura:

- Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. (17-20, 283-322)
- Barša, P. *O postrevoluční emancipaci, vztahu teorie a praxe a dvojím pojetí kultury*. Interview s Pavlem Baršou (Praha 31. 3. 2005). Michal Tošner (Anthropoweb)
- Clifford, J. Marcus, G.E. (eds.) 1986. *Writing culture: the poetics and politics of ethnography*. Berkeley: University of California Press. (k nahlédnutí)
- Fay, Brian. 2002. *Současná filosofie sociálních věd. Multikulturní přístup*. Praha: Slon. (k nahlédnutí)

SEMINÁŘ: *Co je design výzkumu? Výběr tématu*

Doporučená literatura:

- Janesick, V. J. (1994) „The Dance of Qualitative Research Design“. In: Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. London: Sage. Str. 209-219.
- Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. (283-322)
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar. str. 73-84
- BIOGRAF (35). Monotematické číslo Etika a právo v kvalitativním výzkumu. 2004.

3. 6.březen: Metody získávání dat. Rozhovory. Textualita

Interview: Narativní rozhovor, Strukturovaný rozhovor, Focus-group, Pozorování, Dokumenty a jiná data. Co je to text? Povaha kulturního textu a textuální analýza.

Literatura:

- Gee, J.P. 2002. *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. London: Routledge. Str. 20-30
- Fairclough, N. 2003. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London, New York: SAGE, str. 19-39

Doporučená literatura:

- Hall, S. 1997. *Representation: cultural representation and signifying practices*. London: SAGE. (k nahlédnutí)

- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar, str. 43-66
- Berger P. a Luckmann T. 1999. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK (k nahlédnutí)

SEMINÁŘ: *Různé podoby textuality*

- Město jako text
- Tělo jako text

- CALL FOR PAPERS pro závěrečný workshop

4. 13. březen: Interviews. Rozhovory

Role tazatele a role respondenta. Rozhovor jako interakce, konverzační partnerství.

Literatura:

- Flick, U. (1998): *An Introduction to Qualitative Research*. London: Sage. Str. 76-113.
- Okely, J. (1996): „The Self and Scientism“. In: *Own or Other Culture*. London a New York: Routledge. Str. 27-44.

SEMINÁŘ: cvičení: realizace krátkého rozhovoru a jeho reflexivní zhodnocení

- ❖ **Úkol:** Četba pro hustý popis: Pelc, J. 1996. *A bude hůř*. Praha: MAŤA. str. 11-40, 169-189. Analýza jazyka subkultury, hustý popis v rozsahu 2-3 normostran odevzdejte do Odevzdávány kurzu do 13.března 2007.

5. 20. březen: Přepisy, Kódování

Transkripce jako první úroveň interpretace. Data a jejich záznam.

Literatura:

- Kvale, S. (1996): „Methods of Analysis“. In: *InterViews. An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. London: Sage. Str. 187-209.
- Silverman, D. (1995): „Six Rules of Qualitative Research“. In: *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing Talk, Text and Interaction*. London: Sage. Str. 196-211.
- ❖ **Úkol:** dodání abstraktu pro závěrečný workshop (100-300slov), možná inspirace viz Silverman (2005) str.236-237. Odevzdejte do Odevzdávány kurzu do 20.března 2007

Doporučená literatura:

- Strauss, A. / Corbinová, J. (1999): *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. Str. 9-105.
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar. str.131-148

6. 27. březen: Interpretace. Diskurz. Analýza I.

Interpretace: Hermeneutika, Analýza konverzace, Analýza diskurzů.

Literatura:

- Barker, Ch. and Galasiński. 2001. *Cultural Studies and Discourse Analysis. A Dialogue on Language and Identity*. London, New York: SAGE. 62-85, 86-117
- Fairclough, N. 2003. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London, New York: SAGE, str. 121 -134

SEMINÁŘ:

Cvičení: Učebnice cizích jazyků: jak se prezentuje kultura skrze jazyk?

7. 3. duben: Čtecí týden

8. 10. duben: Interpretace. Diskurz. Analýza I.

Co je to diskurz? Sociálně vědná analýza diskurzu. Text, sociální událost. Reprezentace. Další formy kulturních textů. Vizuální metodologie - analýza vizuálních materiálů.

Literatura:

Rose, G. 2001. *Visual Methodologies: an introduction to the interpretation of visual materials*. London: SAGE. Kapitoly 6 a 7

Doporučená literatura:

Pink, S. 2004. *Working images: visual research and representation in ethnography*. London, New York: Routledge (k nahlédnutí)

SEMINÁŘ: Antropologie a fotografie, Antropologie a internet atd.

Výstava My 1948-1989, S. Salgado („Exodus“)
nebo Fotoesej (Analýza fotografií z rodinného alba)

9. 17. duben: Atlas.ti. Software ke zpracování dat

- ❖ Úkol: Odevzdání *Projektu výzkumného cvičení* do Odevzdávání kurzu do 17. dubna 2007

10. 24. duben: Výzkumná zpráva. Projekt. Workshop I.

Jak připravit prezentaci. Charakter publika. Průběh konference.

Literatura:

- Šanderová, J. 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Několik zásad pro začátečníky*. Praha:Slon. str. 143-170
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava:Ikar. str. 226-233,269-288
- Strauss, A. - Corbinová, J. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Nakladatelství Albert. Kap. 13. Psaní disertačních prací a monografií, prezentace výzkumu.

11. 1. květen: Výuka odpadá

12. 8. květen: Výuka odpadá

13. 15. květen: Výzkumná zpráva. Projekt. Workshop II.

Jak připravit prezentaci. Charakter publika. Průběh konference.

Literatura:

- Šanderová, J. 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Několik zásad pro začátečníky*. Praha:Slon. str. 143-170
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava:Ikar. str. 226-233,269-288
- Strauss, A. - Corbinová, J. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Nakladatelství Albert. Kap. 13. Psaní disertačních prací a monografií, prezentace výzkumu.

- ❖ **Úkol: Odevzdání *Rozhovoru v Atlas-ti (jako hermeneutickou jednotku)*.** Odevzdejte do Odevzdávání kurzu do 15. května 2007. (nebo na emailovou adresu eslesi@fss.muni.cz, popřípadě osobně)

Podmínky ukončení kurzu, hodnocení:

- *Poznámky, resumé* z veškeré četby povinné literatury - musí odevzdat všichni. Odevzdává se vždy následující hodinu (tzn. povinnou četbu z druhé hodiny odevzdávají studující na třetí hodině do Odevzdávání kurzu, atd.) - 10% hodnocení
- *Husté popisy* (Odevzdané do isu) - 10% hodnocení
- *Projekt výzkumného cvičení a jeho prezentace* (workshop) - 30% hodnocení
- *Písemná zkouška* - 30% hodnocení
- *Realizace rozhovoru* - zpracovaný jako hermeneutická jednotka v softwaru Atlas.ti 5.0.). Realizace, přepis a analýza 1 vlastního rozhovoru - 20% hodnocení
- Aktivní účast na seminářích

Podmínka ukončení je dosažení minimálně 60%. Celková známka se vytváří součtem všech průběžných úkolů spolu s výsledky ze závěrečné zkoušky. Hodnocení nelze

udělit bez absolvování závěrečné zkoušky a odevzdaného a prezentovaného výzkumného cvičení.

Základní literatura:

- Fay, B. 2002. *Současná filosofie sociálních věd. Multikulturní přístup*. Praha: Slon.
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar. str. 125-129
- Strauss, A. / Corbinová, J. (1999): *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. Str. 9-105.
- Šanderová, J. 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Několik zásad pro začátečníky*. Praha: Slon.
- Hammersley, M. / Atkinson, P. 1996. *Ethnography. Principles in Practice*. London a New York: Routledge.
- Geertz, C. 2000: „Zhuštěný popis: K interpretativní teorii kultury“. In: *Interpretace kultur*. Praha: Slon. Str. 13-42.
- Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál